

MYNDIGHETEN FÖR
FAMILJERÄTT OCH
FÖRÄLDRASKAPSTÖD

Skellefteå 25 januari 2022
DNR: 2020-230

Pilotprojekt med individuellt stöd till internationellt adopterade vid ursprungssökning

Slutrapport januari 2022

Regeringsuppdrag S2019/05315/RS (delvis)

Sammanfattning

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) fick i uppdrag av Sveriges regering att under perioden 2020–2021 genomföra ett pilotprojekt avseende individuellt stöd till internationellt adopterade i samband med ursprungssökning. Stödet har förmedlats till personer över 18 år.

Den vägledning vid ursprungssökning som MFoF arbetat fram, har legat till grund för den interna processen i arbetet med ursprungssökning. Stödet har utgått från den adopterades individuella behov och i första hand bestått av vägledning och olika former av hjälp till självhjälp under sökprocessen. Stödet har även omfattat praktisk hjälp, t.ex. att formulera och skicka förfrågningar till andra länders myndigheter och organisationer, samt översättning av adoptionsdokument. Det har även funnits möjlighet till tolk i samband med en återförening.

Utöver det individuella stödet har MFoF under projektiden samlat information och byggt upp kunskap, erfarenhet och kontaktnät. I detta arbete har andra länders centralmyndigheter, utländska och svenska ambassader, såväl som svenska och internationella myndigheter och organisationer varit viktiga. Samtidigt har MFoF sett att det i flera länder saknas relevant stöd vid ursprungssökning. MFoF har deltagit vid olika internationella möten där frågor om ursprungssökning lyfts och ser att fortsatta samarbeten är viktiga för att förbättra arbetet inom området.

Under pilotprojektet har totalt 165 ärenden om stöd handlagts. Av dessa var 138 ärenden fortfarande pågående vid projektets slut. Närmare 30 ursprungsländer fanns representerade varav de vanligast förekommande var Sydkorea, Indien, Colombia och Chile. Av dem som sökt stöd vid ursprungssökning var 75 % kvinnor och 25 % män. Detta kan jämföras med könsfördelningen bland internationellt adopterade i Sverige, där andel kvinnor och män är jämnare fördelad.

De allra flesta deltagare önskade stöd med att hitta biologiska föräldrar och andra släktingar. Andra vanliga önskemål om stöd som framgick av anmälningarna var att skapa en tydligare bild av sin livshistoria och ursprung, samt stöd för att få tillgång till och tolka handlingar och dokumentation om adoptionen.

MFoF har under projektiden erfaren att arbetet med ursprungssökning kan vara komplext och pågå under lång tid. Omständigheter som visat sig ha betydelse för möjligheten att söka sitt ursprung är t.ex. tillgång till adoptionsdokument, lagstiftning och stöd i ursprungslandet. Den pågående pandemin är en annan faktor som i olika utsträckning bedömts ha påverkat arbetet, t.ex. i form av minskade resurser och möjligheter till stöd i ursprungslandet.

Sökningar har resulterat i att internationellt adopterade fått tillgång till ny information om adoptionen och sin bakgrund, t.ex. genom ytterligare adoptionshandlingar från svenska eller utländska myndigheter eller organisationer. Det har även funnits dem som kunnat återförenats med biologisk familj eller som fått information om att en återförening inte varit möjlig. I andra sökningar har den adopterade fått information, via myndigheter i ursprungslandet, om att det saknats tillräckliga uppgifter för att söka vidare.

MFoF bedömer att stödet under pilotprojektet har kunnat svara mot faktiska behov. I regleringsbrevet för 2022 tilldelades MFoF ett fortsatt uppdrag att tillhandahålla stöd vid ursprungssökning.

Under pilotprojektet identifierades områden som fortsatt behöver utredas och utvecklas. MFoF önskar att ett långsiktigt stöd till adopterade som vill söka sitt ursprung säkerställs. MFoF ser även behov av ett utvecklat stöd och samarbete med de svenska utlandsmyndigheterna. Vidare önskar MFoF att regeringen säkerställer en långsiktig lösning för ett kostnadsfritt adoptionsspecifikt samtalsstöd. MFoF föreslår också att regeringen förtydligar myndighetens ansvar när det gäller att hantera eftersökningar av personer som adopterats till Sverige.

Bakom denna rapport står följande utredare vid MFoF: Anneli Edvinsson, Helena Bäcklund, Malin Lundgren och Sophia Öhvall Lindberg.

Innehåll

Sammanfattning.....	3
Inledning.....	7
Lagar och konventioner på området	8
Pilotprojektets genomförande.....	10
Planering och uppstart.....	10
Stödets inriktning	12
Aktiviteter	12
Statistik	19
Analys och slutsatser	22
Vägledningen som utgångspunkt vid individuellt stöd	22
Ursprungssökning under Coronapandemin	22
Misstankar eller uppgifter om oegentligheter hos deltagare i pilotprojektet.....	24
Internationella samarbeten och MFoF:s roll som centralmyndighet	25
Fortsatta ansvar för stöd vid ursprungssökning	26
Stödets inriktning, ytterligare behov och det fortsatta arbetet	28
Rekommendationer	30
Bilaga 1: Anmälan.....	32
Bilaga 2: Deltagarnas önskemål om stöd.....	34
Bilaga 3: Utvärdering av stöd i samband med ursprungssökning.....	36

Inledning

Rätten till ursprung och identitet framgår av nationella och internationella bestämmelser, bland annat föräldrabalken, FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), 1993 års Haagkonvention och 2008 års Europarådskonvention. Därtill finns bestämmelser som avser adopterades rätt att få stöd i samband med ursprungssökning.

De skyldigheter som följer av att Sverige anslutit sig till 1993 års Haagkonvention har i vårt land fördelats mellan MFOF, kommunerna och auktoriserade adoptionsorganisationer. I MFOF:s uppdrag ingår att arbeta för att internationella adoptioner av barn till Sverige ska ske enligt lag och på ett etiskt godtagbart sätt. Detta gör myndigheten genom auktorisation och tillsyn av de nationella adoptionsorganisationerna samt genom att löpande hålla sig uppdaterad på förhållanden i de länder organisationerna samarbetar med, för att säkerställa att förutsättningarna för organisationernas landauktorisering fortfarande gäller. MFOF följer den internationella utvecklingen och olika länders policy och lagstiftning i adoptionsfrågor. Som ett led i detta samarbetar MFOF och utbyter erfarenheter med myndigheter och organisationer i andra länder, exempelvis andra länders centralmyndigheter, Haagkonferensen för internationell privaträtt, International Social Service (ISS) och Unicef. I kommunernas ansvar ingår att utreda och förbereda blivande adoptivföräldrar och att ge stöd inför, under och efter att en internationell adoption genomförs. De auktoriserade adoptionsorganisationerna har ansvaret att förmedla barn som är tillgängliga för adoption.

Möjligheten att adoptera barn från andra länder har funnits i Sverige sedan början av 1900-talet. Under 1970- och 80-talet var internationella adoptioner som vanligast, varefter de successivt minskat i antal. Frånsett adopterade från de nordiska länderna finns idag omkring 60 000 internationellt adopterade i Sverige. Sammantaget har barn adopterats från en majoritet av världens länder.

När det kommer till ursprungssökning har MFOF sedan tidigare betonat att det finns särskilda behov och en efterfrågan gällande stöd i samband med detta, samt att det adoptionsspecifika stöd som kommunerna erbjuder inte är tillräckligt. I en skrivelse till Socialdepartementet under 2019 lämnade MFOF förslag på olika åtgärder för att förbättra stödet före, under och efter adoption. Ett förslag var att MFOF skulle få i uppdrag att ansvara för stöd vid ursprungssökning.

Inför 2020 tilldelades MFOF ökat anslag för att stärka stödet i samband med internationell adoption. Myndigheten fick också ett antal särskilda uppdrag avseende direkt stöd till adopterade. Dels att under 2020–2021 genomföra ett pilotprojekt med individuellt stöd till internationellt adopterade som söker sitt ursprung, dels att tillhandahålla ett adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade¹.

Denna rapport beskriver pilotprojektets genomförande under 2020–2021. Rapporten presenterar även statistik utifrån pilotprojektets deltagare samt redogör för MFOF:s slutsatser och rekommendationer.

Inför 2022 fick MFOF besked om fortsatt uppdrag att stödja internationellt adopterade i samband med ursprungssökning under 2022–2023².

¹ Relaterat till MFOF:s uppdrag har Socialstyrelsen, i sitt regleringsbrev för 2021, fått i uppdrag att genomföra en kartläggning och analys av hur hälso- och sjukvården och socialtjänsten möter adoptionsspecifika behov hos adopterade. MFOF är samverkande part i uppdraget och har fått möjlighet att lämna ett underlag till Socialstyrelsen, där bland annat de båda uppdragen avseende stöd till adopterade har beskrivits.

² Regleringsbrev för budgetåret 2022 avseende Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd. S2021/08111 (delvis) <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=22220>

Lagar och konventioner på området

I både svensk och internationell rätt finns bestämmelser som rör adopterades rätt till stöd, rätt till sitt ursprung och sin identitet. Flera av bestämmelserna anknyter eller har koppling till varandra, som exempelvis föräldrabalken, barnkonventionen, Haagkonventionen och 2008 års Europarådskonvention. Dessa belyser exempelvis att ett barn som är adopterat har rätt att få kännedom om detta, att upplysningar om ett barns ursprung ska bevaras, och att barn har rätt att få vetskap om sina biologiska föräldrar. Nedan följer några av de mest väsentliga bestämmelserna inom området:

Socialtjänstlagen (2001:453)

I 5 kap. 1 § 9 framgår att socialnämnden i sin omsorg om barn och unga ska tillgodose det särskilda behov av stöd och hjälp som kan finnas sedan ett mål eller ärende om vårdnad, boende, umgänge eller adoption har avgjorts.

Föräldrabalken (1949:381)

I 4 kap. 23 § framgår att ett barn som är adopterat har rätt att få veta det av sina föräldrar. Föräldrarna ska så snart det är lämpligt upplysa barnet om att han eller hon är adopterad.

Barnkonventionen

Barnkonventionen är inkorporerad i svensk lag genom lag (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter.

- I artikel 7 framgår att barnet ska registreras omedelbart efter födelsen och från födelsen ha rätt till ett namn, rätt att förvärva ett medborgarskap och, så långt det är möjligt, rätt att få veta vilka dess föräldrar är och få deras omvårdnad.
- I artikel 8 framgår att konventionsstaterna förbinder sig att respektera barnets rätt att behålla sin identitet, inklusive medborgarskap, namn och släktförhållanden såsom dessa erkänns i lag, utan olagligt ingripande. Om ett barn olagligt berövas en del av eller hela sin identitet, ska konventionsstaterna ge lämpligt stöd och skydd i syfte att snabbt återupprätta barnets identitet.
- I artikel 9 framgår att konventionsstaterna ska säkerställa att ett barn inte skiljs från sina föräldrar mot deras vilja utom i de fall då behöriga myndigheter, som är underställda rättslig prövning, i enlighet med tillämplig lag och tillämpliga förfaranden, bedömer att ett sådant åtskiljande är nödvändigt för barnets bästa.
- I artikel 9.3 i fakultativt protokoll till konventionen om barnets rättigheter om försäljning av barn, barnprostitution och barnpornografi framgår att konventionsstaterna ska vidta alla möjliga åtgärder i syfte att se till att allt lämpligt bistånd ges till offren för sådana brott, inbegripet deras fullständiga återanpassning i samhället och deras fullständiga fysiska och psykiska återhämtning.

Haagkonventionen

En grundläggande tanke i 1993 års Haagkonvention om skydd av barn och samarbete vid internationella adoptioner (Haagkonventionen) är att staterna har ansvar för att barnets bästa beaktas i varje del av adoptionsprocessen. Konventionen fördelar ansvar mellan mottagarländer och ursprungs-länder samt har regler som fastställer vilket lands myndigheter som har behörighet att vidta skydd-såtgärder. Ett beslut som tagits i ett konventionsland är giltigt i alla andra konventionsländer. Sam-arbetsbestämmelserna i konventionen ger den grundläggande ramen för utbyte av information och fastställer den nödvändiga graden av samarbete mellan administrativa myndigheter i konventionssta-terna. Länder som anslutit sig till Haagkonventionen ska utse en centralmyndighet. Denna myndighet ska fullgöra de uppgifter som enligt konventionen tillfaller en centralmyndighet.

I Sverige är MFoF centralmyndighet enligt konventionens mening, vilket framgår av 2 § Lag (1997:191) med anledning av Sveriges tillträde till Haagkonventionen om skydd av barn och samar-be- te vid internationella adoptioner.

- I artikel 9c framgår de fördragsslutande staternas ansvar att främja rådgivning i adoptionsfrågor och hjälp och stöd efter adoption.
- I artikel 30 framgår att en fördragsslutande stats behöriga myndigheter ska säkerställa att de upplysningar om barnets ursprung som myndigheterna innehar bevaras, i synnerhet vad avser uppgifter om föräldrarnas identitet samt sjukdomshistoria. Vidare framgår det att dessa myndig-heter ska säkerställa att barnet eller dess ombud har tillgång till sådan information, under lämplig vägledning, i den utsträckning som lagen i staten medger det.

2008 års Europarådskonvention

I artikel 22 framgår bland annat att det adopterade barnet har rätt att ta del av information om sitt ursprung från behöriga myndigheter och att lämplig vägledning bör ges till adopterade barn som inte uppnått myndig ålder.

Europakonventionen

Även artikel 8 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläg-gande friheterna (Europakonventionen) har bedömts ge särskilda rättigheter för adopterade. Konven-tionen är inkorporerad i svensk lag genom lag (1994:1219) om den europeiska konventionen angåen-de skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna.

- I artikel 8.1 framgår att var och en har rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens.
- I artikel 8. 2 framgår att offentlig myndighet inte får inskränka åtnjutande av denna rättighet annat än med stöd av lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt med hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska välbefinnande eller till förebyggande av oord-ning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.

Pilotprojektets genomförande

Planering och uppstart

Efter att MFoF tilldelades uppdraget om individuellt stöd vid ursprungssökning rekryterades medar-be-tare som skulle genomföra arbetet. I den inledande fasen bestämdes även stödets riktning samt hur tilldelade medel skulle nyttjas.

MFoF valde att avgränsa stödet till personer över 18 år. Detta utifrån att ansvaret att stödja barn ligger hos kommunerna, men även för att myndigheten bedömde att det inte var för barnets bästa att inklu-deras i ett pilotprojekt där stödet var under uppbyggnad samt myndighetens begränsade möjligheter till mötesformer.

Ett antal delmål identifierades för att uppnå det övergripande syftet om att möta adopterades behov av stöd i processen att söka sitt ursprung. Delmålen innebar att myndigheten under pilotprojektet skulle:

1. Arbeta fram en vägledning till kommuner och MFoF i arbetet att stödja internationellt adopterade som söker sitt ursprung.
2. Bygga upp rutiner och processer som gör det möjligt för myndigheten att arbeta med individuellt stöd till adopterade som söker sitt ursprung.
3. Undersöka vilka behov av stöd som internationellt adopterade efterfrågar i samband med ur-sprungssökning.
4. Bygga upp erfarenheter, kunskaper och kontaktvägar som är värdefulla i arbetet med ursprungs-sökning.
5. Bidra med individuellt stöd till adopterade som söker sitt ursprung.

Information om pilotprojektet och möjligheten till stöd vid ursprungssökning publicerades på myndig-hetens webbplats och i sociala medier i början av 2020. Adoptionsorganisationerna och adopterades föreningar fick också information som de ombads att sprida till adopterade. En anmälningsblankett publicerades på MFoF:s webbplats under februari 2020. På blanketten fanns möjlighet att ange ett eller flera alternativ om önskat stöd (bilaga 1).

MFoF valde sedan att avvakta ytterligare kommunikationsinsatser under 2020. Detta för att skapa förutsättningar för att kunna bygga upp och utveckla stödet, såsom att inhämta information och do-kumentera erfarenheter, parallellt med att stödja i enskilda ärenden.

I början av 2021 gjorde MFoF ett utskick (Dnr 2021–73) till samtliga kommuner med information om myndighetens pågående uppdrag och stödjande insatser inom området internationell adoption. Bland annat om möjligheten för internationellt adopterade att få stöd i samband med ursprungssökning. Detta för att säkerställa att projektet, under hela dess genomförande, fortsatt skulle få in anmälningar.

Stödets inriktning

Inriktningen på det stöd som adopterade kunnat ta del av hade sin utgångspunkt i den skrivelse som lämnades till Socialdepartementet under 2019. MFoF belyste att ursprungssökning är ett område som är komplicerat och behöver samordnas, vilket bland annat kräver samarbete med andra centralmyndigheter. Vidare lyftes att adopterade bör avlastas kostnader för översättning av handlingar vid ursprungssökning.

Efter att MFoF tilldelades uppdraget om ursprungssökning utformades stödets inriktning till att avse såväl vägledande som praktiskt stöd, samt även möjlighet till översättning av adoptionshandlingar och tolk vid en återförening.

- **Vägledande stöd:** guidning och stöttning under sökprocessen och dess olika steg, en slags hjälp till självhjälp. Exempelvis: bidra med att skapa en struktur i sökandet, lämna information om olika sökvägar och ge möjlighet för reflektion under processens gång.
- **Praktiskt stöd:** hjälp med praktiska moment som kan uppstå under sökningen. Exempelvis stöd i att formulera eller förmedla förfrågningar till myndigheter eller organisationer både i Sverige och ursprungslandet.
- **Översättning av adoptionshandlingar och tolk vid återförening:** Översättning av adoptionshandlingar från ursprungslandets språk till svenska, och möjlighet till telefontolk vid första kontakten i samband med en återförening.

Andra former av ekonomiskt stöd till enskild bedömde MFoF inte som möjligt att tillgodose inom ramen för pilotprojektets tilldelade medel samt att sådan hantering skulle kräva lagstöd, riktlinjer och bedömningskriterier.

Aktiviteter

Nedan beskrivs de aktiviteter som genomförts under projektiden, kopplat till uppdragets olika delmål.

Delmål 1: Vägledning till kommuner och MFoF

Under 2020 arbetade MFoF fram en vägledning vid ursprungssökning. Syftet med vägledningen var dels att stärka socialtjänsternas kompetens och möjlighet att stödja internationellt adopterade i samband med ursprungssökning, dels att utgöra ett stöd för de utredare vid MFoF som arbetade med ursprungssökning inom ramen för pilotprojektet.

Remissinstanser för materialet var adopterades föreningar, de auktoriserade adoptionsorganisationerna, Familjerättssociomernas Riksförening, Göteborgs Stad, Sveriges Kommuner och Regioner, Socialstyrelsen och Utrikesdepartementet. Vägledningen publicerades på MFoF:s webbplats i början av 2021 och har därefter utvecklats på olika sätt, bland annat med landspecifik information.

Vägledningen innefattar exempelvis information om den adopterades rätt till ursprung och identitet, hur den adopterade kan förbereda sig inför sökprocessen, var adoptionsdokument kan hittas, specifika kontaktvägar för olika länder samt information inför en återresa. Sökprocessen beskrivs i sex steg (Förberedelser, Samla information, Analysera, Söka familjen, Kontakta familjen och Efter sökandet) och fokuserar på såväl praktiska som psykosociala aspekter av sökandet. Under varje steg beskrivs vad steget kan omfatta, vilka behov den adopterade kan ha samt hur kommunen kan bidra med stöd.

I samband med en digital konferens som Familjerättssociomernas Riksförening (FSR) arrangerade under 2021, riktad till yrkesverksamma inom kommunernas familjerättsliga område, fick MFoF möjlig-

het att informera om vägledningen. Syftet var att ge deltagarna en introduktion till området och hur de som yrkesverksamma kan stödja adopterade som söker sitt ursprung. MFoF påtalade även möjligheten att kunna vända sig till myndigheten för rådgivning och stöd inom området.

I samband med deltagande i olika internationella möten har MFoF informerat och delat med sig av vägledningen till ett flertal centralmyndigheter.

Delmål 2: Bygga upp rutiner och processer

Innan uppstart av enskilda ärenden i pilotprojektet arbetade MFoF med att ta fram olika rutiner och processer. Detta var av stor vikt då myndigheten inte tidigare arbetat med individuellt stöd till enskilda. En intern process för handläggning av ärenden vid ursprungssökning arbetades fram för att säkerställa ett likvärdigt stöd, samt en enhetlig och effektiv handläggning. MFoF arbetade även fram rutiner för dokumentation, olika stödmallar samt genomförde en upphandling av leverantör för över-sättning av adoptionshandlingar.

Under 2021 fortsatte MFoF att arbeta med förbättringar kopplat till rutiner och processer. Exempelvis implementerades den interna arbetsprocessen för ärenden avseende ursprungssökning i myndighetens ärendehanteringssystem.

Delmål 3: Undersöka behov

Ett antal aktiviteter genomfördes för att få en uppfattning om vad internationellt adopterade efterfrågar i samband med ursprungssökning.

Vid uppstarten av pilotprojektet planerade MFoF ett möte med adopterade och deras föreningar för att inhämta kunskaper och erfarenheter samt önskemål och synpunkter kring stödets utformning. På grund av pandemirelaterade restriktioner kunde mötet inte genomföras som planerat. MFoF publicerade istället en webbenkät och informerade anmälda deltagare om denna möjlighet. Bland enkätsvaren framgick exempelvis att information om ursprungssökning behöver vara tydlig och konkret, att en statlig myndighet bör ansvara för att stödja och hjälpa till med resurser, samt att stödet behöver kunna möta de känslor som kan uppkomma under sökningen. Sammanställningen i sin helhet finns att ta del av på myndighetens [webbplats](#).

I samband med kontakter med adopterade som deltagit i pilotprojektet har det också framkommit olika förslag och önskemål. Dessa har MFoF fortlöpande dokumenterat under projektiden och de innefattar sammanfattningsvis följande:

- Önskemål om **ekonomiskt och juridiskt stöd**. T.ex. stöd för kostnader i samband med återresa (resekostnader, uppehälle, guide och tolk), språkkurs, DNA-test, översättning av andra länders nationella lagstiftning, och hjälp med att driva rättsprocesser avseende adoptionen.
- Önskemål om stöd relaterat till **kultur, historia, ursprungsbefolkning** etc. T.ex. hjälp med att lära sig mer om sitt ursprung, om kultur, historia och om seder och bruk men även om vad det innebär att tillhöra en ursprungsbefolkning.
- Önskemål om ett förbättrat stöd genom **Utrikesdepartementet** och personer på plats i ursprungslandet som kan språket, kulturen och har kännedom om byråkratin.
- Önskemål avseende **DNA-register**. T.ex. att svenska staten ska medverka i uppbyggnad av DNA-databas specifikt avsedd för adopterade och biologiska föräldrar/syskon.
- Stöd och förslag kopplat till **sjukvård, skola och samhällsliga instanser i Sverige**. T.ex. att skolplanen ändras så att adopterade har rätt till modersmålsundervisning och möjlighet att lära sig mer om sitt hemland/kultur, att myndigheter/organisationer/skolor m.fl. får bättre kunskap

om hur rasism kan påverka adopterade och hur detta kan förebyggas, att sjukvården får bättre kunskap kring psykisk ohälsa kopplat till adopterade personer, att adopterade ska ha rätt till kostnadsfri psykoterapeutisk behandling.

Därtill har det exempelvis lämnats önskemål och förslag avseende adoptionsdokument och vad de bör innefatta, samt om vikten av att det görs en utredning av adoptionsverksamheten. Sammanställningen i sin helhet finns att ta del av i bilaga 2.

Delmål 4: Bygga upp erfarenheter, kunskaper och kontaktvägar

Nedan beskrivs några av de kontakter som tagits under projektiden och i vilket syfte:

- **Andra länders centralmyndigheter**: Bolivia, Brasilien, Chile, Colombia, Grekland, Guatemala, Indien, Irland, Israel, Italien, Kina, Mexiko, Polen, Rumänien, Sri Lanka, Sydkorea och Vietnam. Kontakt för att informera om MFoF:s uppdrag och för att inhämta information om möjligt stöd i det aktuella landet.
- **Utländska ambassader i Sverige och svenska utlandsmyndigheter i andra länder**: Chile, Etiopien, Indien, Iran, Litauen, Mexiko, Polen, Sri Lanka och Sydkorea. Kontakt i syfte att inhämta olika slags information och undersöka möjligheter till stöd vid ursprungssökning, t.ex. att vara behjälpliga i att förmedla information och bidra med kontakter.
- **International Social Service (ISS)**: Kontakt för att informera om myndighetens uppdrag och inhämta information om möjligheten till stöd från ISS.
- **The Permanent Bureau vid HCCH**: Kontakt för att informera om myndighetens uppdrag avseende individuellt stöd vid ursprungssökning inklusive MFoF:s arbete med en vägledning till kommuner.
- **Utrikesdepartementet**: Kontakt för att undersöka möjligheten till stöd från de svenska utlandsmyndigheterna i samband med ursprungssökning, t.ex. att stödja den adopterade genom att förmedla information eller bistå som mellanhand vid kontakter. MFoF har i detta hänseende även resonerat med Socialdepartementet inför deras dialog med Utrikesdepartementet. Detta för att ytterligare framhålla behoven av stöd från de svenska utlandsmyndigheterna i samband med ursprungssökning, samt i adoptionsfrågan.
- **Polismyndigheten**: Kontakt för att inhämta information om hur den adopterade ska gå tillväga för att anmäla misstankar om brott i samband med adoption. En förnyad kontakt har tagits under pilotprojektets andra år för att följa upp hur polisen tar emot anmälningar om oegentligheter.

Därutöver har kontakter tagits med de auktoriserade adoptionsorganisationerna för att informera om MFoF:s uppdrag och inhämta deras erfarenheter av arbetet med ursprungssökning. Bland annat anordnade MFoF ett möte med organisationerna i samband med uppstart av pilotprojektet. Även Riksarkivet har kontaktats för att få mer information om vilka handlingar som bevaras och hur en begäran om att ta del av handlingar hanteras. Möjligheten att samverka med Skatteverket vid frågor som rör eftersökning av adopterade i Sverige har också undersökts.

Genom att delta i olika internationella sammanhang har MFoF fortsatt att bredda kunskapen på adoptionsområdet. Arbetet med ursprungssökning har bland annat lyfts upp i nätverket Intercountry Adoption Network (ICAN-gruppen), som består av centralmyndigheter i mottagarländer runt om i världen. Frågan har också diskuterats i det nordiska samarbetet som finns mellan centralmyndigheter. Därtill har Danmarks centralmyndighet bjudit in MFoF till ett särskilt möte för att få information om arbetet med ursprungssökning.

I syfte att öka kunskapen om forskningsläget på adoptionsområdet har MFoF också deltagit i en internationell forskningskonferens, International Conference on Adoption Research (ICAR7). I det gedigna konferensprogrammet fanns flera föreläsningar som handlade om ursprungssökning.

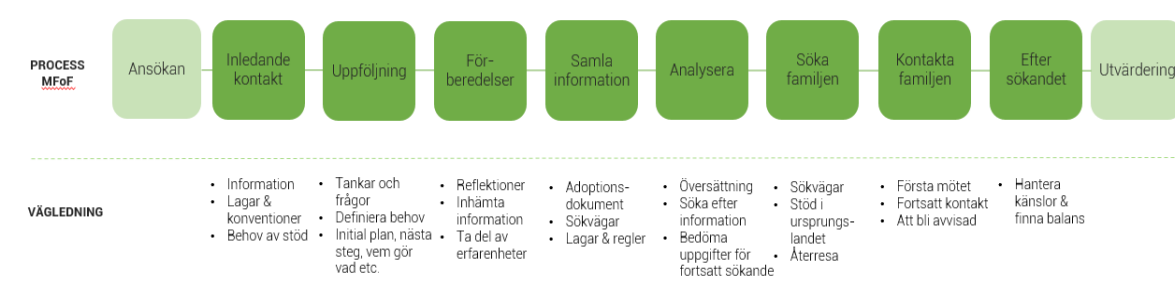
Delmål 5: Individuellt stöd

Det individuella stödet beskrivs med hänseende till den process som använts som stöd i arbetet, exempel på vad stödet har innefattat i praktiken, resultat från sökningar i pilotprojektet samt deltagarnas utvärdering av stödet.

Processen för stöd vid ursprungssökning

Vägledningen som MFoF arbetade fram under 2020 har legat till grund för den interna processen för ärenden som avser stöd vid ursprungssökning (figur 1).

Figur 1. Processen för stöd vid ursprungssökning.

Nedan anges en sammanfattning av processen och dess olika steg:

Processen inleds när en ansökan om stöd vid ursprungssökning inkommer till MFoF. Därefter tar en utredare kontakt med den adopterade för att boka ett inledande samtal. Inför samtalet får den adopterade möjlighet att läsa ett dokument med beskrivning av sökprocessen, några exempel på förberedande frågor samt information om lagar och konventioner som belyser rätten till sitt ursprung. Vid samtalet finns sedan möjlighet att återknyta till informationen i dokumentet och resonera om frågor som uppkommit, om förhoppningar och farhågor kring sökningen, men även om tillgängligt stöd i den enskildes omgivning etc.

Under det inledande samtalet informerar även utredaren om pilotprojektet, om uppdragets förutsättningar och stödets inriktning. Den adopterade får möjlighet att utveckla det som angivits i anmälningsblanketten, berätta om vad hen önskar uppnå med sökningen, om eventuella tidigare sökningar och vilket stöd som önskas av MFoF. Vidare får den adopterade information om möjligheten att kostnadsfritt ta del av ett adoptionsspecifikt samtalsstöd.

Efter det inledande samtalet skickar utredaren en skriftlig sammanfattning av den information som lämnats under samtalet. Om utredaren och den adopterade kommit överens om en initial plan för sökningen och stödet framåt inkluderas även denna information. Vid behov bokas uppföljande samtal för att resonera vidare kring tankar och frågor som uppkommit efter den inledande kontakten eller för att resonera om möjligheter framåt.

Vilka steg som sedan blir aktuella beror på var den adopterade befinner sig i processen, vad som förväntas uppnås och på andra omständigheter som kan påverka sökningen. En fortsättning kan handla om att samla information kring adoptionen, analysera uppgifter som framkommer, översätta dokument, och bedöma om det finns tillräcklig information för att gå vidare i sökningen. Inriktningen därefter kan bli att försöka hitta den biologiska familjen, med eller utan stöd i ursprungslandet. Om de sedan hittas kan nästa steg bli att försöka initiera en kontakt och kanske bygga en relation.

Den fortsatta tiden efter sökandet kan variera utifrån vad den adopterade velat uppnå och vad som blir utfallet av sökningen. Det kan exempelvis handla om att bearbeta det faktum att alla möjligheter tycks vara uttömda eller att resultatet inte motiverar en fortsatt sökning. Det kan också innebära att hitta en balans i tillvaron efter en återförening, eller att bearbeta information om att den biologiska familjen inte önskar kontakt.

Det individuella stödet i praktiken

Utgångspunkten för det individuella stödet har varit den gemensamma processen vid ursprungssökning och stödets inriktning om att ge såväl vägledning som praktiskt stöd, samt även möjlighet till översättning av adoptionshandlingar och tolk vid en återförening. Vilka moment som varit relevanta under sökningen, såväl som stödets omfattning, har berott på vad den enskilde önskat uppnå med sökningen och omständigheter i det enskilda fallet.

Nedan beskrivs vad de olika formerna av stöd har kunnat innefatta i praktiken:

Vid en första kontakt har många deltagare beskrivit att det varit svårt att veta hur de ska gå tillväga för att söka sitt ursprung och var de ska börja. MFoF har då kunnat bidra med information och vägledning för att skapa en struktur i sökandet och en plan framåt. En del personer har sedan själva utfört olika praktiska moment under sökningen, medan andra önskat mer stöd av MFoF i den fortsatta processen. Det har även funnits personer som sedan tidigare påbörjat sökningen men önskat stöd av MFoF för att komma vidare. I dessa situationer har stödet från MFoF exempelvis handlat om att hitta nya sökvägar, exempelvis genom att kontakta myndigheter i landet.

I relation till olika sökvägar har MFoF funnits till hands för att resonera om såväl möjligheter som risker förknippade med dessa. Det har också funnits ett stort behov av att få resonera kring adoptionsverksamheten och om olika erfarenheter kopplat till att vara adopterad.

Samtalen har ofta tenderat att handla om djupa ämnen och existentiella frågor. T.ex. om vad det innebär att ha många obesvarade frågor, om att inte veta vad som skett den första tiden i livet, om att ha blivit lämnad, om utanförskap och rasism i Sverige, om identitet och rotlöshet, om besvikelse och erfarenheter av flera separationer i livet. Adopterade har också berättat att frågor om identitet och ursprung kan ha varit särskilt påtagliga under olika skeden av livet, t.ex. under tonårstiden, i samband med familjebildning, eller vid sjukdom. Samtliga adopterade som deltagit i pilotprojektet har fått information om möjligheten att ta del av det samtalsstöd³ som funnits tillgängligt parallellt med pilotprojektet. Deltagare har påtalat vikten av att sådant stöd finns tillgängligt. Hur många av de som deltagit i pilotprojektet som valt att nyttja samtalsstödet har MFoF däremot inte någon uppgift om.

I många fall har stödet handlat om att hjälpa den adopterade att formulera förfrågningar och/eller fylla i blanketter som sedan skickats till ursprungslandet, och även hjälp med att bedöma vilka handlingar som varit lämpliga att bifoga. MFoF har också i flera fall varit en mellanhand och bistått enskilda med att skicka olika typer av förfrågningar eller ansökningar, t.ex. till centralmyndigheter, domstolar, barnhem, sjukhus, adoptionsorganisationer, myndigheter, eller Non-Governmental Organizations (NGO). Även svenska aktörer har kontaktats (exempelvis kommuner, adoptionsorganisationer och regionarkiv) för att hjälpa den adopterade framåt i sökningen.

För ungefär en tredjedel av deltagarna har MFoF hjälpt till med översättning av adoptionshandlingar. Annat stöd relaterat till handlingar har bland annat innefattat hjälp med att läsa och analysera innehåll, identifiera uppgifter inför en fortsatt sökning, eller leta efter information som kunnat besvara frågor som den adopterade haft. Det praktiska stödet har överlag varit väldigt varierande utifrån att adopterade uttryckt olika behov av stöd.

³ [Samtalsstödet](#) har funnits tillgängligt för adopterade över 15 år under perioden 1 september 2020 – 31 december 2021 och utförts av Apoteksgårdens Kognitiva Center AB, på uppdrag av MFoF

Vid sökningar som resulterat i att den biologiska familjen hittats och önskat kontakt har MFoF bland annat hjälpt den adopterade att formulera brev inför en första kontakt, funnits till hands för att ge utrymme att reflektera kring vad kontakten innebär, läst och förmedlat brev från den biologiska familjen, samt hjälpt till med olika praktiska saker som kunnat underlätta kommunikationen.

Vad gäller de mötesformer som MFoF kunnat erbjuda (telefon, mejl, videosamtal) är uppfattningen att dessa varit tillräckliga för de allra flesta. Några enskilda har framfört att de helst hade velat mötas fysiskt. Det är dock viktigt att framföra att detta baseras på de personer som MFoF varit i kontakt med under pilotprojektet. När det kommer till exempelvis minderåriga som är intresserade av att söka sitt ursprung kan behoven se annorlunda ut.

Resultat av ursprungssökningar

MFoF har under projekttidens gång noterat att processen för ursprungssökning i många fall är både lång och komplex. I majoriteten av de ärenden som startats upp under pilotprojektet har sökning pågått i mer än 1 år och har vid tidpunkten för slutrapporten ännu inte avslutats.

Olika omständigheter kan påverka möjligheten och utfallet av sökningen, t.ex. tillgång till stöd i ursprungslandet, information i tillgängliga adoptionsdokument och lagstiftning i ursprungslandet. En annan faktor som kan spela in är den adopterades egna möjligheter och motivation att vara aktiv i sin sökning. I pilotprojektet har de adopterade informerats om att det är de själva som äger sin sökning och att utredarna på MFoF funnits tillgängliga som stöd.

Utfallen av ursprungssökningar i pilotprojektet har varit varierande, likaså önskemålen kring vad de adopterade själva velat uppnå. De allra flesta har haft en önskan om att hitta biologiska familjemedlemmar.

Under projekttiden har sökningar exempelvis resulterat i att den adopterade fått tillgång till ny information om adoptionen och bakgrunden, t.ex. genom ytterligare adoptionshandlingar från svenska eller utländska myndigheter eller organisationer. Det har även funnits de som återförenats med biologisk familj eller fått information, via myndigheter i ursprungslandet, om att återförening inte varit möjlig då de biologiska anhöriga inte önskat kontakt eller avlidit. I andra sökningar har den adopterade informerats av myndigheter i ursprungslandet om att det saknats tillräckliga uppgifter för att söka vidare. Några hade redan innan deltagandet i pilotprojektet funnit och återförenats med sin biologiska familj men önskat t.ex. hjälp med översättning av dokument för att få en bättre bild av den första tiden i livet. Under projekttidens gång har ett antal adopterade själva valt att avsluta eller pausa sökprocessen med MFoF, exempelvis för att den enskilde inte haft utrymmet i sin livssituation eller haft förväntningar på stöd som legat utanför pilotprojektets ramar, som t.ex. ekonomiskt stöd för DNA-test eller hjälp med att driva rättsprocesser.

Deltagarnas utvärdering av det individuella stödet

I samband med avslut av ett ärende har den adopterade haft möjlighet att utvärdera det individuella stödet genom att anonymt besvara en enkät (bilaga 3). Av de 27 ärenden som avslutades under 2020-2021 inkom totalt 12 enkätsvar.

MFoF har utifrån det låga antalet enkätsvar inte kunnat dra några direkta slutsatser. De svar som lämnats har visat att det funnits en stor spridning i hur den enskilde har upplevt stödet. På frågan om hur nöjd personen varit med stödet från MFoF varierade svaren från 'Mycket nöjd' till 'Mycket missnöjd', med övervikt på lägre nöjdhet. Vad gäller bemötandet från MFoF har variationen också varierat mellan 'Mycket nöjd' till 'Mycket missnöjd', med övervikt på högre nöjdhet. Sannolikheten att rekommendera MFoF till andra adopterade som önskar stöd vid ursprungssökning varierade mellan 'Mycket stor' till 'Jag skulle inte rekommendera MFoF alls'. De som uppgav att de var något eller mycket missnöjd med stödet svarade också att de i ganska liten grad eller inte alls skulle rekommendera MFoF till andra.

Bland de som varit missnöjda med stödet framkom det också att förväntningar på stödet varit större än det som kunnat erbjudas.

På frågan om vad personen varit minst nöjd med framkom bland annat att stödet från MFoF varit otillräckligt, att MFoF haft bristande kunskap om det aktuella landet och sökvägar dit, att kontakter mellan myndigheter skulle behöva förbättras för att kunna påverka rådande lagstiftning, att stödet från svenska utlandsbeskickningar varit otillräckligt.

Statistik

Nedan presenteras statistik per december 2021 avseende antal deltagare, representerade länder, behov av stöd samt insatser från MFoF. Statistiken presenteras i möjligaste mån könsuppdeld.

Det totala antalet ärenden inom ursprungssökning uppgick till 165, varav 138 fortfarande var pågående vid pilotprojektets slut och 27 hade avslutats. Andel kvinnor som sökt stöd vid ursprungssökning var betydligt högre än män, 75 % jämfört med 25% (tabell 1).

Tabell 1. Ärenden under 2020–2021, pågående och avslutade. Anges i antal och andel %.

	Antal	varav kvinnor	varav män
Pågående ärenden	138	103 (75 %)	35 (25 %)
Avslutade ärenden	27	21 (78 %)	6 (22%)
Totalt	165	124 (75%)	41 (25%)

Antalet inkomna ansökningar var i stort sett samma under 2020 respektive 2021, likaså könsfördelningen. Av de avslutade ärendena hade den övervägande delen inkommit under 2020 (tabell 2).

Tabell 2. Inkomna anmälningar under 2020 respektive 2021, pågående och avslutade. Anges i antal och andel (%).

	varav anmälan inkom 2020			varav anmälan inkom 2021		
	Antal	varav kvinnor	varav män	Antal	varav kvinnor	varav män
Pågående ärenden	54	39 (72 %)	15 (28 %)	84	64 (76 %)	20 (24 %)
Avslutade ärenden	26	21 (81 %)	5 (19 %)	1	-	1 (100 %)
Totalt	80	60 (75%)	20 (25%)	85	64 (75%)	21 (25%)

I slutet av 2020 fanns 20 länder representerade och vid uppdragets slut uppgick antalet till närmare 30. De adopterades ursprungsländer var följande: Bangladesh, Brasilien, Bolivia, Bulgarien, Chile, Colombia, Dominikanska republiken, Etiopien, Grekland, Guatemala, Indien, Iran, Israel, Kina, Litauen, Malaysia, Mexiko, Peru, Polen, Rumänien, Sri Lanka, Sydkorea, Taiwan, Thailand, Tjeckien, USA, och Vietnam.

De vanligast förekommande ursprungsländerna, i numerärt fallande ordning, var Sydkorea, Indien, Colombia och Chile. Antalet deltagare från dessa länder varierande mellan 15-33 personer.

Som framgår av tabell 3 var 16 % av deltagarna mellan 18–29 år (17 % av kvinnorna och 12 % av männen), 47 % av deltagarna mellan 30–44 år (44 % av kvinnorna och 59 % av männen), och 37 % av deltagarna 45 år eller äldre (39 % av kvinnorna och 29 % av männen).

Tabell 3. Åldersfördelning bland deltagare i pilotprojektet. Anges i antal och andel (%).

	Totalt n=165	Kvinnor n=124	Män n=41
18–29 år	26 (16%)	21 (17%)	5 (12%)
30–44 år	78 (47%)	54 (44%)	24 (59%)
45 år eller äldre	61 (37%)	49 (39%)	12 (29%)

Av de alternativ som anmälningsblanketten innehöll var följande tre vanligast för både kvinnor och män:

Hitta biologiska föräldrar och/eller andra släktingar, Skapa en tydligare bild av min livshistoria och mitt ursprung, Stöd för att få tillgång till och tolka handlingar och dokumentation som berör min adoption. Av deltagarna var det totalt 57 personer som uppgav att de misstänker eller har uppgifter om att deras adoption varit föremål för oegentligheter (tabell 4). Dessa personer hade ursprung i Brasilien, Chile, Colombia, Dominikanska republiken, Etiopien, Grekland, Indien, Iran, Israel, Kina, Sri Lanka, Sydkorea, Taiwan, Thailand, USA och Vietnam.

Tabell 4. Angivet behov av stöd. Anges i antal och andel (%). Ett eller flera alternativ kunde anges.

	Totalt n=165	Kvinnor n=124	Män n=41
Få en bild av vad ursprungssökning kan innebära för mig.	76 (46%)	59 (48%)	17 (41%)
Stöd för att få tillgång till och tolka handlingar och dokumentation som berör min adoption.	103 (62%)	78 (63%)	25 (61%)
Skapa en tydligare bild av min livshistoria och mitt ursprung.	122 (74%)	93 (75%)	29 (71%)
Information och stöd inför och/eller under eventuell återresa till det land jag blev adopterad från.	83 (50%)	60 (48%)	23 (56%)
Hitta biologiska föräldrar och/eller andra släktingar.	144 (87%)	110 (89%)	34 (83%)
Jag misstänker eller har uppgifter om att min adoption varit föremål för oegentligheter. Jag behöver hjälp med att hantera detta.	57 (35%)	43 (35%)	14 (34%)
Något annat eller övrigt*	16 (10%)	13 (10%)	3 (7%)

*T.ex. psykologiskt stöd.

Det individuella stödet har delats in i vägledande stöd, praktiskt stöd samt möjlighet till översättning och tolk. I nästan samtliga ärenden har MFoF kunnat bidra med någon form av vägledande stöd och i omkring hälften av ärendena med ett praktiskt stöd. Översättning av adoptionshandlingar var aktuellt i 30 % av ärendena (tabell 5).

Tabell 5. Individuellt stöd. Anges i antal och andel (%). Baserat på ärenden där individuellt stöd har påbörjats.

	Totalt n=158	Kvinnor n=118	Män n=40
Vägledande stöd	151 (95%)	113 (96%)	38 (95%)
Praktiskt stöd	71 (45%)	54 (46%)	17 (42%)
Översättning av adoptionshandlingar, telefontolk vid återförening*	48 (30%)	33 (28%)	15 (38%)

*Tolk i samband med återförening har ej nyttjats fram till tidpunkten för slutrapporten.

Jämställdhetsanalys

Gällande angivet behov av stöd, som framgår av tabell 4, visar statistiken inte på några större skillnader mellan könen. Däremot var andelen kvinnor som sökt stöd av MFoF betydligt högre än andel män, 75 % jämfört med 25 %. Detta kan jämföras med könsfördelningen för samtliga personer som adopterats till Sverige från andra länder, där andel kvinnor är 55 % och andel män är 45 % (källa: SCB:s Statistikdatabas, statistik adopterade år 2020).

Även bland adopterade som tagit del av det adoptionsspecifika samtalsstödet, ett parallellt uppdrag för MFoF, visar statistiken att fler kvinnor än män tagit del av stödet (84 % jämfört med 16 %)⁴. Vad som är orsaken till den ojämna könsfördelningen inom samtalsstöd och stöd vid ursprungssökning är inte klarlagt i dagsläget och behöver utredas vidare. En möjlig förklaring kan vara traditionella könsnormer och ideal i samhället som kan påverka förmågan och benägenheten att söka stöd och hjälp.

I en rapport från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) beskrivs möjliga strategier för att utveckla vårdens arbete, med utgångspunkt i ojämställdhet och normer för maskulinitet. Bland annat beskrivs att pojkar inte uppmuntras att vara uppmärksamma på sina egna och andras emotionella behov på samma sätt som flickor, och att detta blir särskilt tydligt när det gäller att söka hjälp⁵.

I slutrapporten för ett regeringsuppdrag avseende jämställdhetsintegrering⁶ har MFoF belyst de ojämna könsfördelningarna avseende stöd vid ursprungssökning och samtalsstöd. Som ett led i att bidra till att nå de jämställdhetspolitiska målen har MFoF föreslagit ett antal aktiviteter som planeras att genomföras under 2022–2023. Dessa innebär bland annat att försöka ta reda på varför färre män söker stöd, undersöka vilken typ av stöd som män efterfrågar, samt att se över kommunikationsvägar så att information om möjligheten till stöd finns tillgänglig för internationellt adopterade oavsett kön.

4 Adoptionsspecifikt professionellt samtalsstöd till adopterade. Slutrapport för MFoF regeringsuppdrag (S2020/03859/SOF). MFoF 2022.

5 Sveriges Kommuner och Landsting (nu SKR) 2018. Maskulinitet och psykisk hälsa. Strategier för förbättringsarbete i vård och omsorg.

6 Slutrapport för regeringsuppdrag S2020/07380. Inriktning för MFoFs arbete med jämställdhetsintegrering 2022–2025. Tillgänglig: [Slutrapport - Inriktning för arbete med jämställdhetsintegrering 2022-2025.pdf \(mfof.se\)](#)

Analys och slutsatser

Vägledningen som utgångspunkt vid individuellt stöd

MFoF bedömer att vägledningen utgjort ett bra stöd i arbetet med de enskilda ärendena i pilotprojektet och har också utgjort en viktig grund för den interna processen som arbetats fram. Processen och vägledningen har bidragit till en god struktur samtidigt som stödet har kunnat anpassas utifrån förutsättningar i det enskilda fallet.

MFoF:s bedömning är också att vägledningen kan utgöra ett användbart stöd till kommuner i de fall yrkesverksamma kommer i kontakt med internationellt adopterade som söker sitt ursprung. Vägledningens innehåll behöver utvecklas i takt med att MFoF får ytterligare erfarenheter inom ursprungssökning, med exempelvis information avseende olika länder. Genom att ytterligare förtydliga barnperspektivet i vägledningens olika delar skulle materialet kunna utgöra ett ännu bättre stöd till kommuner när de möter barn som adopterats och adoptivföräldrar.

Ursprungssökning under Coronapandemin

Ungefär samtidigt som det individuella stödet startades upp inom pilotprojektet deklarerade Världshälsoorganisationen (WHO) att Covid-19 utgjorde en pandemi. Hela världen påverkades och många länder införde olika restriktioner i syfte att minska smittspridningen, t.ex. inreseförbud, utgångsförbud, distansarbete, samt olika former av nedstängningar i samhället. Vid kontakt med andra länders myndigheter har MFoF, i vissa fall, fått information om begränsade resurser och minskade möjligheter att bistå med stöd, t.ex. att uppsöka arkiv för att utföra fysiska sökningar av handlingar. I vilken utsträckning pandemin har påverkat andra länders resurser inom området är dock svårt att få en fullständig bild av.

Kontakter med svenska myndigheter bedöms under omständigheterna fungerat väl. Några av de svenska utlandsmyndigheterna som MFoF varit i kontakt med har uppgett att de tillfälligt haft begränsade resurser att besvara frågor. Vad gäller MFoF:s kontakter med adopterade som deltagit i pilotprojektet bedöms inte pandemin ha påverkat eftersom kommunikationen skett på distans, antingen via telefon, mejl eller digitala lösningar.

För den enskilde kan pandemin exempelvis ha inneburit att en planerad återresa inte varit möjlig att genomföra eller att en kontakt som den adopterade haft i ursprungslandet varit förhindrad att kunna bistå i sökarbetet.

Misstankar eller uppgifter om oegentligheter

En anledning till att adopterade söker sitt ursprung kan vara misstankar om oegentligheter⁷. Bland pilotprojektets 165 deltagare har 57 personer angett att de misstänker eller har uppgifter om oegentligheter i samband med adoptionen. Dessa personer har adopterats från många olika länder och främst avsett personer som adopterats under 60–70 talet.

Vid samtal med adopterade har det framkommit att misstankar om oegentligheter exempelvis har berott på bristfällig dokumentation, att det framgått motstridiga uppgifter i tillgängliga dokument, eller för att det framkommit uppgifter i media om oegentligheter i det aktuella ursprungslandet. Det har också funnits adopterade som berättat att de fått bekräftat av den biologiska familjen, eller av andra som haft kännedom om barnets faktiska förhållanden, att den beskrivning som framgått i adoptionshandlingar inte varit korrekt. Vidare har misstankar också grundat sig i information som den adopterade fått genom andra adopterade från samma land. Även efter kontakt med involverad adoptionsorganisation (i Sverige och/eller ursprungslandet) kan misstankar ha uppstått eller förstärkts.

I de flesta ärenden har den adopterade önskat stöd med att söka sitt ursprung. Detta har i vissa fall kunnat hjälpa till att klargöra omständigheter kring adoptionen, och den adopterade har därigenom förvissats om att inga oegentligheter begåtts. T.ex. genom att den adopterade fått ta del av ytterligare dokument och uppgifter om sitt ursprung. I många fall har sökningen, främst på grund av bristfälliga uppgifter i adoptionsdokumenten, inte kommit framåt och för den adopterade har misstankarna kvarstått.

För psykologiskt stöd har MFoF hänvisat den enskilde till det kostnadsfria samtalsstödet som funnits tillgängligt parallellt med pilotprojektet. Vid kontakt med adopterade från Chile, som önskat få hjälp att utreda adoptionen, har MFoF informerat om möjligheten att skicka en anmälan till den pågående brottsutredningen i Chile. Vad gäller personer som adopterats från andra länder och som velat ha hjälp att utreda misstankar om brott har MFoF hänvisat till den svenska polismyndigheten, eftersom MFoF inte har befogenhet att utreda brott. Det är dock ovisst i vilken utsträckning ett sådant ärende utreds. I samtal med adopterade har det i vissa fall framkommit att utredningen lagts ned.

MFoF har tidigare framfört till socialdepartementet att det i Sverige bör utredas vilka åtgärder staten bör vidta när det framkommer uppgifter om oegentligheter inom internationella adoptioner. I oktober 2021 tillsatte regeringen en utredning som har i uppdrag att kartlägga och analysera hur regelverk, organisering och processer inom Sveriges internationella adoptionsverksamhet har fungerat fram till i dag. Utredningens lärdomar ska ge vägledning för utvecklingen av Sveriges internationella adoptionsverksamhet genom att föreslå hur nuvarande regelverk, organisering och processer kan förändras och förstärkas i syfte att ytterligare stärka barnrättsperspektivet och rättssäkerheten. Utredningen ska slutredovisas i november 2023.

⁷ En oegentlighet kan handla om allt från oetiskt eller olämpligt agerande av personer som deltagit i adoptionsprocessen till olika former av brottslighet. Hague Conference on Private International Law (HCCH) definierar begreppet 'illegal adoption' som en adoption som är ett resultat av missbruk såsom bortförande, försäljning av, handel med och andra olagliga aktiviteter mot barn. (The implementation and Operation of the 1993 Hague Intercountry Adoption Convention: Guide to good practice. Guide No 1. 2008. Tillgänglig: <https://assets.hcch.net/docs/bb168262-1696-4e7f-acf3-fbbd85504af6.pdf>.)

Internationella samarbeten och MFoF:s roll som centralmyndighet

MFoF anser att ett väl fungerande samarbete med såväl svenska som utländska myndigheter och organisationer är en förutsättning för effektiv ursprungssökning. Tillgång till resurser som kan bistå vid sökningen i ursprungslandet kan vara avgörande, t.ex. för att utföra sökningar i arkiv eller folkbokföringsregister, förmedla handlingar, bedöma risker, kontakta den biologiska familjen eller stödja vid återförening.

Under pilotprojektet har MFoF främst riktat in sig på att bygga upp kontakter med statliga aktörer i ursprungsländerna och då i första hand med andra länders centralmyndigheter. Detta utifrån att de har en central roll avseende internationella adoptioner, har kännedom om nationella regelverk, samt i vissa fall erbjuder stöd vid ursprungssökning eller har annan information som kan vara relevant. Det är dock viktigt att poängtera att det i många länder som barn har adopterats från saknas statliga verksamheter som kan bistå med stöd vid ursprungssökning.

Utifrån de många kontakter och förfrågningar som gjorts under pilotprojektet är förhoppningen att dessa kan bidra till att stödet utvecklas i länder där detta idag är bristfälligt eller saknas helt. MFoF har under projekttiden kunnat se en viss positiv utveckling i några länder vad gäller hanteringen av förfrågningar som skickats från adopterade eller MFoF, även om mycket arbete återstår.

Vad gäller internationella samarbeten ser MFoF att svenska utlandsmyndigheter såväl som andra länders ambassader och konsulat i Sverige kan spela en särskilt viktig roll. Dessa kontakter kan vara avgörande i de länder där stödet för ursprungssökning är undermåligt eller inte alls existerar. Stödet som dessa kan bistå med är t.ex. viktig information, hjälp att agera som mellanhand vid förfrågningar, eller initiera och förmedla kontakter. När det kommer till ursprungssökning är det viktigt att komma ihåg att Sverige genom tiderna adopterat barn från många fler länder än de som svenska adoptionsorganisationer idag har auktorisation för. Av den anledningen är det väsentligt att utveckla samarbetsformer även i länder som ingen svensk adoptionsorganisation idag har auktorisation för.

En särskilt viktig faktor i samarbetet vid ursprungssökning är säkerhetsaspekten. Att söka sitt ursprung kan, förutom att vara väldigt komplext, även innebära olika risker. Kopplat till den biologiska familjen och i synnerhet den biologiska mamman kan det innebära stora risker med att bli hittad om t.ex. den övriga familjen inte känner till adoptionen. Här är ett samarbete och stöd i ursprungslandet mycket betydelsefullt för att kunna ha ett säkert tillvägagångssätt i kontakterna. Under projekttiden har MFoF exempel på situationer där det tack vare stöd från myndigheter i ursprungslandet varit möjligt att hitta den biologiska mamman, som efter psykosocialt stöd har kunnat ta steget till att inleda en relation.

Ett annat viktigt perspektiv i det internationella sammanhanget är samarbeten mellan länder som tagit emot barn som adopterats. I samband med internationella möten och i kontakt med andra centralmyndigheter i Norden och i världen har det blivit tydligt att stöd vid ursprungssökning också är ett aktuellt utvecklingsområde i fler länder. Behov av att samarbeta i frågor relaterat till detta har lyfts och MFoF bedömer att det finns goda förutsättningar att utveckla och förbättra samarbetet inom detta område. Som exempel har MFoF bland annat delat med sig av den vägledning som arbetats fram. Utöver det kan samarbetet utvecklas vidare genom att utbyta erfarenheter och dela information, att gemensamt skapa kontaktvägar eller genomföra olika aktiviteter.

Fortsatt ansvar för stöd vid ursprungssökning

I både svensk och internationell rätt finns bestämmelser om adopterades rätt till stöd, ursprung och identitet. Ansvaret att säkerställa dessa skyldigheter är i Sverige fördelat mellan kommuner, auktoriserade adoptionsorganisationer och MFoF.

Av Socialtjänstlagen framgår att kommunerna har ett särskilt ansvar att stödja barn som adopterats och deras familjer. Vad gäller vuxna adopterade saknas däremot ett sådant uttalat ansvar. Samtidigt visar forskning att adopterade är en sårbar grupp och att behov av stöd kan finnas hela livet, inte minst i samband med ursprungssökning.

Utifrån erfarenheter från pilotprojektet anser MFoF att det finns en efterfrågan på stöd i samband med ursprungssökning och att stödet behöver organiseras på ett visst sätt för att vara relevant och ändamålsenligt. Även om internationella adoptioner fortsatt skulle minska i antal är bedömningen att behoven kring ursprungssökning skulle kvarstå under lång tid.

Vad gäller ansvaret finns flera aspekter att beakta:

Kommunerna

- Kommunerna har ett lagligt ansvar för stöd till det adopterade barnet och dess familj, och stöd vid ursprungssökning kan antas vara en del av detta ansvar. Kommuner kan i olika situationer möta adopterade barn och adoptivföräldrar där frågor och funderingar om ursprung blir aktuella.
- Kommunerna är geografiskt lokaliserade på ett sätt som gör dem tillgängliga för medborgarna och kan utifrån den enskildes behov ordna lämpliga mötesformer. Detta kan vara av särskilt stor vikt vid stöd riktat till barn eller till personer som exempelvis på grund av funktionsvariationer är i behov av ett mer omfattande stöd.
- Kommunerna har goda kunskaper om barn och familjer. En svårighet är däremot att bibehålla och bygga kompetens inom adoptionsområdet. Redan i dagsläget saknas ett adoptionsspecifikt stöd i flera kommuner. I takt med att internationella adoptioner minskar i antal blir det än svårare att upprätthålla tillräcklig kompetens i de mest specialiserade och komplexa delarna.
- I samband med remissförfarandet av vägledningen vid ursprungssökning framförde Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) att stöd vid ursprungssökning är sällan förekommande för kommuner. Vidare framfördes att det skulle vara till fördel för kommunerna med en ansvarig myndighet att vända sig till och som har den samlade kunskapen inom området, samt att det vore önskvärt att MFoF utsågs till sådan ansvarig myndighet. Av remissvaret från Familjerättsnämnden (FSR) framgick att familjerättssekreterare bedöms ha kunskap att kunna vägleda den enskilde i viss utsträckning men att det kan vara svårt att bistå med adekvat stöd under hela sökprocessen.

Adoptionsorganisationer

- I de auktoriserade adoptionsorganisationernas ansvar ingår att dokumentera förmedlingsverksamheten. Detta innefattar beslut och åtgärder som vidtas i ärenden samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. Bakgrunden till dokumentationsskyldigheten är att den adopterade ska kunna söka sitt ursprung och få kännedom om omständigheterna kring adoptionen. Adoptionsorganisationernas ansvar kring dokumentation utgör således en viktig del i relation till ursprungssökning.
- Adoptionsorganisationerna har upparbetade kontaktnät och kännedom om hur adoptioner genomförs genom åren i de länder de är eller varit verksamma i. Dessa faktorer kan vara värdefulla vid ett stöd till adopterade i samband med ursprungssökning. Därtill kan adoptionsorganisationerna även, i viss utsträckning, vara behjälpliga vid ursprungssökning eller inför en återresa.

- Adoptionscentrum har sedan många år bedrivit verksamheten Resor och Rötter⁸. Inom ramen för denna verksamhet arbetar de bland annat med förberedande råd och stöd vid sökning efter biologiskt ursprung, individuellt stöd till adopterade och föräldrar som vill veta mer om den adopterades ursprung, och individuellt stöd eller rådgivning inför en återresa. De erbjuder även samtal med den adopterade om känslor och tankar kring att vara adopterad. Vidare anordnar de en workshop där adopterade, oavsett ursprungsland, får möjlighet att diskutera och resonera om frågor relaterade till röttersökning. Workshopen är obligatorisk för att kunna starta en röttersökning med hjälp av Adoptionscentrum och den som vill delta behöver vara medlem. Möjligheten till stöd genom hela processen är begränsad till länderna Sydkorea, Colombia, Sydafrika och Serbien. Ibland kan de även hjälpa till i Ryssland, Etiopien och Vietnam. Utöver medlemskap kan ytterligare kostnader tillkomma vid röttersökning.
- Vid kontakt med adopterade i pilotprojektet har det framkommit såväl positiva som negativa erfarenheter kring att stöd vid ursprungssökning tillhandahålls av en organisation som varit delaktig vid förmedlingen av adoptionen. Detta har ansetts särskilt problematiskt i de fall när adopterade haft en misstro till adoptionsverksamheten och hur den egna adoptionen gått till.

MFoF

- I MFoF:s ansvar ingår bland annat att bedöma och besluta i frågan om auktorisation till adoptionsorganisationerna som förmedlar internationella adoptioner, att utöva tillsyn över organisationernas förmedlingsverksamhet och att samordna den obligatoriska föräldrautbildningen.
- I myndighetens övergripande ansvar ingår att bedriva och främja ett kunskapsbaserat arbete och att ansvara för kunskapsförmedling. Inom området internationella adoptioner avser detta frågor som rör socialnämndernas familjerättsliga ärenden om föräldraförberedelser, medgivandeutredning och stöd till barn och föräldrar vid internationell adoption. MFoF ska också följa den internationella utvecklingen på området.
- Som centralmyndighet ingår MFoF i olika internationella sammanhang och har därigenom en naturlig tillgång till kunskapskällor avseende internationella adoptioner och ursprungssökning. Genom nätverk med andra länders centralmyndigheter finns möjlighet till informations- och kunskapsspridning såväl som utbyte av erfarenheter eller samarbeten vid frågor som rör ursprungssökning. Utöver nätverk med nordiska och europeiska centralmyndigheter har MFoF även upparbetade kontakter med centralmyndigheter i länder som barn adopterats ifrån. I dessa länder, där staten organiserat ett stöd till adopterade vid ursprungssökning, tillhandahålls det oftast av just landets centralmyndighet.

Utifrån ovanstående resonemang ser MFoF att alla aktörer på olika sätt är viktiga i ett fortsatt arbete avseende stöd till internationellt adopterade vid ursprungssökning. Inför ställningstaganden framåt vill MFoF särskilt belysa vikten av att alla adopterade, oavsett ursprungsland, ges möjlighet att söka sitt ursprung och att sådant stöd erbjuds kostnadsfritt.

MFoF ser betydelsen av att staten fortsatt tar ett ansvar för stöd till adopterade vid ursprungssökning. Samtidigt bedömer MFoF att kommunerna är mest lämpade att möta barn. Den vägledning vid ursprungssökning som MFoF arbetat fram, liksom råd och stöd som MFoF kan bistå med, är steg på vägen i arbetet med att stärka kommunernas kompetens och förbättra stöd till barn och föräldrar vid internationell adoption. MFoF ser behov av utbildande och stödjande insatser till kommunerna och planerar att fortsatt samla in och tillgängliggöra kunskap inom området.

Genom pilotprojektet har MFoF bland annat fått möjlighet att bygga upp kompetens och erfarenhet kring området, arbetat fram rutiner och processer för ett enhetligt stöd, samt utvecklat och etablerat

internationella kontakter. Regeringen har gett MFoF ett förlängt uppdrag under de kommande två åren. MFoF ser att myndigheten även långsiktigt skulle kunna ansvara för stöd till adopterade som vill söka sitt ursprung, förutsatt att myndigheten tilldelas fortsatt uppdrag och medel.

Ytterligare behov och det fortsatta arbetet

Det individuella stödet under pilotprojektet bedöms ha kunnat tillgodose flera behov som adopterade haft. Under genomförandet av uppdraget har det dock uppmärksammats att det finns delar som behöver utredas och utvecklas vidare för att bättre möta de adopterades behov. Exempel på detta är hur omfattande det statliga stödet till adopterade ska vara. MFoF ser att ursprungssökning kan vara förenat med stora kostnader för den enskilde i form av DNA-test, återresa, tolk eller att anlita personer på plats i ursprungslandet som hjälper till med sökningen. Därtill kan olika behov av stöd uppstå efter att en biologisk familj hittats, t.ex. i form av ekonomiskt, psykosocialt och språkligt stöd. Utöver detta finns områden och metoder som kan kräva svåra avvägningar och ställningstaganden, både för den adopterade och MFoF.

Några av utmaningarna belyses nedan:

Sökning via DNA

Allt fler internationellt adopterade registrerar sitt DNA i olika databaser runt om i världen för att söka efter biologiska släktingar. För adopterade som helt saknar information om sitt ursprung kan sökning via DNA vara den enda möjliga sökvägen. Att lämna DNA kan också vara ett sätt att verifiera släktskap.

Möjligheten att hitta biologiska familjemedlemmar via DNA-sökning är förstås beroende av att fler än den adopterade lämnar DNA. I vissa länder har sökning via DNA inte fått något genomslag och förekomsten av tester bland befolkningen är närmast obefintlig. Möjligheten att få en träff blir därför liten i dessa fall. I sammanhanget är det också viktigt att nämna att det finns risker kopplade till sökning via DNA. Exempelvis kan en biologisk mamma ställas inför en svår eller riskfylld situation om en adopterad får matchning och det inte är känt att en adoption har genomförts.

Det finns många privata företag som erbjuder DNA-test. För den enskilde kan det vara svårt att avgöra vilken aktör som skall anlitas och det finns flera aspekter att ta ställning till, såsom kostnader, vilken typ av test som erbjuds, databasens omfattning och den geografiska täckningen.

Idag finns det myndigheter som använder DNA i sin verksamhet, t.ex. Polismyndigheten, Åklagarmyndigheten och Rättsmedicinalverket (RMV). RMV kan mot en kostnad hjälpa enskilda att verifiera biologiskt släktskap. Detta kan vara en möjlighet för adopterade som hittat en trolig släkting eller som blivit kontaktad av någon som utger sig för att vara släkting. Utöver detta finns inte någon möjlighet för adopterade eller biologiska släktingar att via DNA söka efter varandra med hjälp av svenska myndigheter.

MFoF ser behov av att regeringen utreder DNA-frågan i samband med ursprungssökning, samt i vilken mån den enskilde bör avlastas kostnader i samband med detta.

Återresa

En fråga som återkommande uppmärksammats under både planeringen och genomförandet av pilotprojektet vid ursprungssökning är möjligheten till ekonomiskt stöd för att resa till ursprungslandet. En återresa kan exempelvis handla om att besöka platser där den adopterade vistades som barn, lära sig mer om kulturen, besöka myndigheter för att försöka ta del av adoptionshandlingar eller att söka efter biologiska familjemedlemmar på plats i landet. I vissa fall kan det till och med vara svårt att få tillgång till handlingar utan att vara på plats i landet. Vad gäller kostnader förknippade med återresa kan det handla om kostnader för resa, uppehälle, guide, tolk etc.

⁸ Adoptionscentrum Resor och Rötter, [Söka ursprung - Adoptionscentrum](#).

Adopterade som har hittat sina biologiska föräldrar trycker på vikten av att kunna resa och besöka familjen i ursprungslandet för att bygga upp en varaktig relation. En ytterligare aspekt på resa i det skedet är att den adopterade kan ha en egen familj och vill att barnen ska få en relation till biologiska mor- eller farföräldrar. I de fall sökningen resulterar i en återförening kan det utöver kostnad för resor handla om tolk, tekniska hjälpmedel för att möjliggöra kommunikation, språkkurs etc.

Under pilotprojektet har MFoF inte haft utrymme att bekosta återresor. För att det skulle vara möjligt krävs en helt annan budget och system för att administrera ekonomiskt stöd för det ändamålet.

MFoFs fortsatta arbete avseende stöd vid ursprungssökning

I och med uppdraget som regeringen gett till MFoF under 2022–2023 kommer myndigheten fortsatt kunna tillhandahålla individuellt stöd i samband med ursprungssökning. Stödets inriktning bedöms även fortsatt, i huvudsak, utgöras av ett vägledande och praktiskt stöd. Samtidigt ser MFoF möjligheter att utveckla och förbättra delar för att arbetet ska kunna bedrivas än mer effektivt. Exempelvis vidareutveckla kontaktnät och samarbeten med andra centralmyndigheter såväl som svenska utlandsmyndigheter och andra relevanta aktörer. MFoF ser också möjlighet att i högre utsträckning ta tillvara på erfarenheter och kunskap från adoptionsorganisationer och adopterades riksföreningar. Därtill kommer MFoF att arbeta mer aktivt med att sprida information till berörd målgrupp om möjligheten till stöd.

Därutöver planerar MFoF att, utifrån den jämställdhetsanalys som gjorts under pilotprojektet, vidare undersöka den ojämna könsfördelningen.

Eftersökningar av adopterade i Sverige

En annan del inom området ursprungssökning avser förfrågningar från biologiska familjemedlemmar som söker efter släktingar som adopterats till Sverige. Sådana förfrågningar kan komma till MFoF, adoptionsorganisationerna, adopterades riksföreningar, eller i enskilda fall till kommunerna. Detta är ett område som i dagsläget saknar tydliga rutiner och arbetssätt. Det vore önskvärt om MFoF i rollen som centralmyndighet får ett uttalat ansvar att hantera den typen av förfrågningar, även om arbetet i praktiken kan komma att involvera såväl kommuner som adoptionsorganisationer. För MFoF har det handlat om ett antal förfrågningar per år, vilka har skickats från en enskild person eller via ett annat lands centralmyndighet. MFoF bedömer att det ligger i myndighetens intresse och roll som centralmyndighet att hantera sådana förfrågningar, likväl som att MFoF skickar liknande förfrågningar till andra länder.

Sammanfattade slutsatser

- MFoF välkomnar regeringens beslut om fortsatt stöd till internationellt adopterade vid ursprungssökning. MFoF önskar att regeringen säkerställer ett långsiktigt stöd för adopterade som vill söka sitt ursprung.
- När det gäller fortsatt stöd till adopterade vid ursprungssökning finns aspekter att ta ställning till. Därbland i vilken omfattning den enskilde bör avlastas för kostnader som kan uppstå under eller efter sökprocessen (t.ex. i samband med DNA-sökning, återresa eller för att upprätthålla kontakt med biologiska familjemedlemmar). MFoF rekommenderar att regeringen tar hand om frågorna i den mån de inte behandlas inom den särskilda utredningen *Sveriges internationella adoptionsverksamhet – lärdomar och vägen framåt*, dir 2021:95.
- MFoF ser behov av ett utvecklat stöd och samarbete med de svenska utlandsmyndigheterna i arbetet med ursprungssökning. MFoF önskar regeringens hjälp med att utveckla samarbetet.
- MFoF välkomnar regeringens beslut om fortsatt samtalsstöd till adopterade. MFoF önskar att regeringen säkerställer en långsiktig lösning för ett kostnadsfritt adoptionsspecifikt samtalsstöd.
- MFoF föreslår att regeringen förtydligar myndighetens ansvar när det gäller att hantera eftersökningar av personer som adopterats till Sverige.

Bilaga 1: Anmälan

ANMÄLAN

Anmälan om stöd vid ursprungssökning efter internationell adoption.

Detta är ett anmälningsformulär som ska fyllas i om du som är internationellt adopterad till Sverige vill få stöd från MFoF för att söka ditt ursprung. Fyll i alla fält markerade med asterisk (*), kryssa i vilket eller vilka syften du har med din anmälan och fyll i övriga fält om du har mer information att förmedla. Skicka sedan formuläret via e-post till info@mfof.se med ämnesrubriken "Anmälan ursprungssökning".

Om du har handlingar av betydelse som rör din adoption eller ditt ursprung ska dessa också bifogas i mejlet till MFoF. Om handlingarna bara finns i pappersformat behöver du scanna in dem så att de kan skickas digitalt.

Sökandes uppgifter

Förnamn och efternamn*		Personnummer*
Telefon*	E-postadress*	

Det jag vill uppnå med min anmälan i nuläget:

Kryssa i minst ett av alternativen

- ☐ Få en bild av vad ursprungssökning kan innebära för mig.
- ☐ Stöd för att få tillgång till och tolka handlingar och dokumentation som berör min adoption.
- ☐ Skapa en tydligare bild av min livshistoria och mitt ursprung.
- ☐ Information och stöd inför och/eller under eventuell återresa till det land jag blev adopterad från.
- ☐ Hitta biologiska föräldrar och/eller andra släktingar.
- ☐ Jag misstänker eller har uppgifter om att min adoption varit föremål för oegentligheter. Jag behöver hjälp med att hantera detta.
- ☐ Något annat eller övrigt (beskriv i fältet nedan).

Övrigt

ANMÄLAN

Anmälan om stöd vid ursprungssökning efter internationell adoption.

Uppgifter som rör adoptionen

Land, region, stad, domstol, ex. sjukhus eller barnhem och eventuella namn på kända personer och deras roll. Datera de olika händelserna under hela adoptionsprocessen så långt det är möjligt. Om fältet inte rymmer de uppgifter du vill ange skriver du ned dem i ett separat dokument och bifogar detta till mejlet med ansökan.

Övriga uppgifter av betydelse

MFoF är en statlig kunskapsmyndighet med ansvar för familjerätt, föräldraskapsstöd och familjerådgivning. Vi arbetar också för att internationella adoptioner till Sverige ska ske på ett lagligt och etiskt godtagbart sätt. MFoF är personuppgiftsansvarig för behandlingen av dina personuppgifter. Vi behandlar dina personuppgifter för att kunna kommunicera med dig. [Läs gärna hela vår information om behandling av personuppgifter på vår webbplats](#). MFoF:s dataskyddsombud är Simon Jernelöv, Dso.mfof@jpinfo.net.se 08-4626560.

Bilaga 2: Deltagarnas önskemål om stöd

Nedan anges sådana önskemål, synpunkter och behov av stöd framkommit vid kontakt med adopterade i ärenden under pilotprojektet:

Önskemål om ekonomiskt och juridiskt stöd:

- Ekonomiskt stöd i samband med återresa; resekostnader, uppehälle, guide och tolk
- Resebidrag för att möjliggöra kontinuerlig kontakt med återfunnen familj i ursprungslandet (bi-drag både till den adopterade och den adopterades barn)
- Kostnader som kan uppstå för att få ta del av handlingar i ursprungslandet, t.ex. från domstol.
- Hjälp med avgifter som kan uppstå för att ta hjälp av privata aktörer i ursprungslandet (Non Governmental Organizations)
- Översättning av andra länders nationella lagstiftning.
- Hjälp med att driva rättsprocesser i Sverige och ursprungslandet som avser adoptionen.
- Ekonomiskt stöd för DNA-test i samband med sökningen, eller för att verifiera/bekräfta släktskap när biologisk familjemedlem är funnen.
- Språkkurs för att lära sig språket i ursprungslandet
- Stöd för att införskaffa teknisk utrustning för att möjliggöra kontakt med den biologiska familjen
- Tolk vid behov efter återförening

Önskemål om stöd relaterat till kultur, historia, ursprungsbefolkning etc.:

- Att få stöd och hjälp i att lära sig mer om sitt ursprung, om kultur, historia och om seder och bruk.
- Stöd i att hantera frågor och tankar om det framkommer att den adopterade kommer från en ursprungsbefolkning. Även hjälp att bearbeta att den biologiska familjen kan ha varit utsatta för rasism och förtryck.

Önskemål om förbättrat stöd genom UD och personer på plats i ursprungslandet:

- Utökade resurser för ursprungssökning med personer på plats i landet som kan hjälpa till med sökningen och som kan språket, kulturen och har kännedom om byråkratin.
- Mer stöd från Utrikesdepartementet. Medarbetare vid svenska ambassader och konsulat behåller det lokala språket, har kunskap om landet och hur det är organiserat och borde kunna vara tillgängliga att bistå vid ursprungssökning.

Synpunkter avseende DNA-register:

- Stöd i samband med DNA-test, t.ex. hjälp att välja vilket DNA-företag som är lämpligast
- Att svenska staten bygger upp en DNA-databas för adopterade
- Att Sverige är drivande i att skapa ett Europeiskt DNA-register, specifikt avsett för adopterade och föräldrar som förlorat kontakten med sitt barn.

- Att MFoF deltar aktivt med att bygga upp ett DNA-testsystem.

Stöd och förslag kopplat till sjukvård, skola och samhällsliga instanser i Sverige:

- Att skolplanen ändras så att adopterade har rätt till modersmålsundervisning och möjlighet att lära sig mer om sitt hemland/kultur. Att elever får lära sig mer om konsekvenser av rasism och att adopterade ofta blir utsatta för detta.
- Att sjukvården får bättre kunskap kring psykisk ohälsa kopplat till adopterade personer.
- Att myndigheter/organisationer/skolor m.fl. får bättre kunskap om hur rasism kan påverka adopterade och hur detta kan förebyggas
- Att adopterade ska ha rätt till kostnadsfri psykoterapeutisk behandling
- Att det ska finnas flera terapeuter att välja mellan utifrån egna behov och att terapeuterna ska ha djup erfarenhet av adoption.
- Att stödet till adoptivfamiljen, efter en adoption, ska vara ännu bättre.
- Att adoptivföräldrar ska ha möjlighet till samtalsstöd, för att t.ex. få stöd att hantera uppgifter om oegentligheter som framkommit i media.

Förslag kring adoptionsdokument:

- Krav på att det ska finnas en nedskriven berättelse som följer med barnet vid adoption. Den ska innehålla anledning till adoption, kontaktuppgifter alternativt namn på biologiska föräldrar, hur bi-föräldrar levit, var, gärna information om släktingar, eventuella ärftliga sjukdomar, vem har hjälpt till vid adoption och på vilket sätt. Hur var förlossning, hur var barnet den första tiden/åren.

Utredning om adoptionsverksamheten:

- Att MFoF driver på så att det görs en grundlig och stor utredning av hela adoptionsverksamheten i likhet med utredningen som gjorts beträffande tidigare genomförda fosterhemsplaceringar i Sverige.

Bilaga 3: Utvärdering av stöd i samband med ursprungssökning

Här finns möjlighet för dig att genomföra en kort utvärdering av det stöd du fått av MFoF i samband med ursprungssökning. Svaren som du anger blir värdefulla för att pilotprojektet ska kunna utvärderas och kan även bidra till att ett sådant här stöd utvecklas och förbättras framöver. Vi är därför tacksamma om du vill besvara frågorna i nedanstående enkät.

När du skickar in denna enkät är du helt anonym, vilket även innebär att vi inte sparar några personuppgifter om dig. Frågor markerade med röd asterisk är obligatoriska att svara på.

Vilket är ditt kön? *

Frågan ställs för att kunna göra en jämställdhetsanalys utifrån enkäten.

- ☐ Kvinna
- ☐ Man
- ☐ Annat

Vilket av nedanstående åldersintervall tillhör du? *

- ☐ 18–29 år
- ☐ 30–44 år
- ☐ 45 år eller äldre

Hur nöjd är du överlag med det stöd du fått av MFoF? *

- ☐ Mycket nöjd
- ☐ Ganska nöjd
- ☐ Varken nöjd eller missnöjd
- ☐ Något missnöjd
- ☐ Mycket missnöjd

Hur nöjd är du överlag med det bemötande du fått vid kontakten med MFoF? *

- ☐ Mycket nöjd
- ☐ Ganska nöjd
- ☐ Varken nöjd eller missnöjd
- ☐ Något missnöjd
- ☐ Mycket missnöjd

Hur nöjd är du överlag med det stöd du fått? *

- ☐ Mycket nöjd
- ☐ Ganska nöjd
- ☐ Varken nöjd eller missnöjd
- ☐ Något missnöjd
- ☐ Mycket missnöjd

Vad är du mest nöjd med när det gäller stödet?

(Fritextsvar)

Vad är du minst nöjd med när det gäller stödet?

(Fritextsvar)

Vilket önskemål om stöd har varit viktigast för dig att få hjälp med? (T.ex. översättning av handlingar, kontakt med andra länders myndigheter, råd inför återresa med mera.)

(Fritextsvar)

I vilken grad upplever du att du fått stöd, utifrån det önskemål som du angett under föregående fråga?

- ☐ I mycket stor grad
- ☐ I ganska stor grad
- ☐ Varken stor eller liten grad
- ☐ I liten grad
- ☐ I mycket liten grad

Hur stor är sannolikheten att du skulle rekommendera MFoF till andra adopterade som önskar stöd vid ursprungssökning?

- ☐ Mycket stor
- ☐ Ganska stor
- ☐ Varken stor eller liten
- ☐ Ganska liten
- ☐ Jag skulle inte rekommendera MFoF alls

Har du några tips eller synpunkter som kan förbättra vårt arbete med ursprungssökning framöver?

(Fritextsvar)

MYNDIGHETEN FÖR
FAMILJERÄTT OCH
FÖRÄLDRASKAPSTÖD